

ВІДГУК
офіційного опонента
на дисертацію **Григорчук Дарини Вікторівни**
«Управління розвитком туристичної індустрії України в умовах
євроінтеграції»,
представленої на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 051 «Економіка»

Актуальність теми дисертаційної роботи

Російське повномасштабне вторгнення в Україну суттєво змінило та частково зруйнувало звичну міжнародно-політичну реальність, наслідком чого стало значне наближення України до ЄС в усіх сферах життя та діяльності. В такому аспекті євроінтеграційний процес, в першу чергу, полягає у впровадженні європейських норм і стандартів в усіх галузях національної економіки, включаючи туризм. Ефективність управління розвитком туризму в умовах євроінтеграції багато в чому залежить від грамотно поставлених цілей і раціонального використання наявних ресурсів, а найголовніше - від правильного вибору механізму управління туристичною індустрією. Водночас процес євроінтеграції робить необхідним пошук дієвих напрямків активізації європейського співробітництва через розвиток транскордонного туристичного ринку, що спрямований на ефективне використання європейського потенціалу, якісні реформи в економіці та соціальній сфері. З огляду на це, наукове дослідження Григорчук Дарини Вікторівни є актуальним, має важливе наукове і практичне значення в контексті управління розвитком туристичної індустрії України в умовах євроінтеграції.

Актуальність роботи також підкреслює її виконання в рамках наукових тем кафедри смарт-економіки Київського національного університету технологій та дизайну, а саме:

- «Детермінанти трансформації економіки України в контексті реалізації цілей сталого розвитку (макро-, мезо-, мікрорівень)» (реєстраційний номер 0120U103028), в межах якої дисертанткою розроблено науково-методичний підхід щодо визначення сутнісних зв'язків і відносин між поняттями «туристична індустрія» та «туристична галузь», а також здійснено типізацію туристичного простору України на основі специфіки туристичних дестинацій;

- «Цифрова економіка як передумова структурних, інтеграційних трансформацій вітчизняних бізнес-процесів в умовах глобалізації» (реєстраційний номер 0119U103116), у межах якої дисертанткою запропоновано графічну модель інноваційних рішень та надано практичні рекомендації щодо впровадження конкретних ІТ-новації в туристичній сфері.

Ступінь обґрунтованості й достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

У вступі дисертаційної роботи Григорчук Д.В. чітко визначені мета, об'єкт і предмет дослідження, наукова новизна та практична значущість отриманих результатів. Заслуговує на увагу коло окреслених завдань дослідження. Дисертація має логічно побудовану структуру, містить узагальнення теоретичних підходів, а також конкретні пропозиції та рекомендації з повоєнного управління розвитком туристичної індустрії України в умовах євроінтеграції. Мета і завдання знайшли розв'язання у роботі на належному рівні, що дозволило дисертантці одержати низку нових результатів, що відображають особистий внесок авторки.

Основні теоретичні положення, висновки та пропозиції, викладені в дисертації, знайшли відображення у достатній кількості публікацій у наукових фахових виданнях, а також у збірниках матеріалів всеукраїнських та міжнародних наукових конференцій, а саме 4 статті опубліковані у фахових наукових виданнях України, 2 статті опубліковано в іноземних періодичних виданнях, 2 одноосібні розділи у 2 колективних монографіях та 5 публікацій апробаційного характеру. Структура роботи відповідає меті і завданням дослідження.

Наукове обґрунтування основних положень дисертації підтверджують цінність наукових результатів. Дисертаційна робота Григорчук Д.В. характеризується комплексним та системним підходом до вирішення актуальних питань, у процесі реалізації яких авторка вміло використовує комплекс сучасних методів, прийомів та інструментів наукових досліджень.

З метою здійснення ґрунтовного дослідження дисертанткою проведено ретельний аналіз монографій та наукових публікацій іноземних та вітчизняних вчених; матеріалів науково-практичних конференцій; аналітичних публікацій національних та міжнародних організацій; статистичних й інформаційних матеріалів.

Дані положення дозволяють стверджувати, що висновки, пропозиції та рекомендації Григорчук Д.В. є обґрунтованими і достовірними.

Наукова новизна результатів дисертаційної роботи

В загальному ми погоджуємося з формулюванням та обґрунтуванням авторських пунктів новизни дисертаційної роботи, сутність яких зводиться до розвитку теоретико-методологічних основ і розробки практичних рекомендацій щодо управління розвитком туристичної індустрії України в умовах

євроінтеграції. Найбільш важливими науковими положеннями, висновками і рекомендаціями, які відзначаються новизною, науковою і практичною цінністю, з нашої точки зору, є наступні:

- вперше сформовано платформу повоєнного відновлення та управління розвитком туристичної індустрії в умовах євроінтеграції, яка базується на врахуванні взаємозв'язків між стійкістю та вразливістю туристичної галузі, що усуває прогалину в розумінні динаміки, пов'язаної з нелінійним розвитком туризму, що є результатом конфліктів за умови політичної нестабільності та може слугувати науковою базою для прийняття управлінських рішень;

- удосконалено науковий підхід до визначення напрямків розвитку туристичної індустрії України, який, на відміну від наявних, представлено у вигляді графічної моделі інноваційних рішень у контексті євроінтеграційного розвитку, основними елементами якої є конкретні типи інноваційних рішень, специфічні характеристики туристичних послуг, рекомендовані напрямки діяльності та безпосередньо ІТ-новації в туристичній сфері, що дозволить досягти цілей євроінтеграційного розвитку туристичної індустрії України;

- удосконалено науково-методичний підхід до економіко-математичного оцінювання ефективності управління розвитком туристичної індустрії, який, на відміну від попередніх наукових напрацювань, враховує умови євроінтеграції та глобальних викликів сучасності та побудований на основі критеріальної карти розвитку сталого туризму в умовах євроінтеграції, що дозволяє оцінити чинники, які формують той чи інший критерій та є основою розвитку сталого туризму в умовах євроінтеграційного курсу України.

Таким чином, змістовне наповнення і розкриття пунктів наукової новизни має теоретичне та практичне значення, як для економічної науки в цілому, так і для споріднених з нею за об'єктом наукової уваги напрямів наукової думки.

Науково-практична значимість результатів дослідження

Теоретичні положення та результати дослідження доведено до рівня прикладних розробок та конкретних пропозицій, які можуть бути використані у роботі органів законодавчої та виконавчої влади, діяльність яких пов'язана з питаннями управління розвитком туристичної індустрії України; у науковому й освітньому процесі закладів вищої освіти для розробки і впровадження освітніх програм в сфері туристичного бізнесу.

Результати наукового дослідження, що мають прикладний характер, знайшли своє застосування в діяльності:

- Дніпропетровської обласної державної адміністрації у практичній діяльності для розвитку туризму в регіонах України та формування регіональної політики розвитку туризму в умовах євроінтеграції (довідка № 002735 від 18

серпня 2023 р.);

– Всеукраїнської асоціації туристичних операторів для надання рекомендацій щодо розробки національної стратегії просування туристичних дестинацій України та поліпшення маркетингу національного туристичного продукту (довідка №67/1 від 19 вересня 2023 р.);

– Асоціації готельних об'єднань та готелів міст України щодо інноваційних можливостей та рішень в контексті євроінтеграційного курсу розвитку туристичної галузі України (довідка № 73 від 24 листопада 2022 р);

- Київським національним університетом технологій та дизайну МОН України в освітньому процесі, зокрема під час розроблення та викладання дисципліни «Міжнародна економіка» (довідка № 05-55/1950 від 19.09.2023 р.).

Повнота викладу в публікаціях наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Дисертаційна робота є самостійно виконаним науковим дослідженням. Наукові результати, представлені в роботі, отримано авторкою особисто. Із наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертації використовуються лише ті ідеї та положення, які є результатом особистої роботи дисертантки, про що вказано в переліку наукових праць. Теоретичні узагальнення, висновки і рекомендації, запропоновані дисертанткою, відображені в 13 наукових працях. Зокрема 4 статті опубліковані у фахових наукових виданнях України, 2 статті опубліковано в іноземних періодичних виданнях, 2 одноосібні розділи у 2 колективних монографіях та 5 публікацій апробаційного характеру. Загальний обсяг публікацій, який належить автору, становить 6,18 д. а. Повнота викладу основних результатів дисертаційної роботи відповідає вимогам п. 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 щодо кількості публікацій, відповідності опублікованих результатів тим, що містяться у дисертації, апробації її основних положень.

Відсутність порушення академічної доброчесності

За результатами аналізу представлених матеріалів не встановлено фактів порушень академічної доброчесності. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, є достатнім.

Дискусійні положення та зауваження

Визнаючи важливе значення одержаних наукових результатів проведеного дослідження, з нашої точки зору, необхідно зупинитись на окремих зауваженнях та дискусійних положеннях, які потребують додаткової аргументації:

1. У п.1.2 на рис. 1.3 при узгодженні ключових понять авторка акцентує увагу виключно на ролі туристичних ресурсів, туристичного продукту, туриста та туристичної індустрії в рамках категорії «туристична галузь», хоча доцільно було би врахувати також таке поняття як «туристичний потенціал» та виділити в окрему категорію «гостинність» як невід’ємну складову туристичної галузі.

2. В п. 2.3 «Специфіка євроінтеграційного курсу управління розвитком туристичної індустрії України в контексті глобальних викликів» авторкою значної уваги приділено загальновідомим положенням євроінтеграційного спрямування України, що обтяжує аналітичні викладки тексту.

3. П. 3.1 «Зарубіжний досвід повоєнного відновлення та його імплементація в сучасних тенденціях розвитку туристичної індустрії країни», з нашої точки зору, дещо обтяжений інформацією, яка знаходиться поза межами предмета дослідження.

4. У п. 3.2 в табл. 3.1 найбільш значущими стовпами Рамки транспортної стратегії платформи повоєнного відновлення та управління розвитком туристичної індустрії України в умовах євроінтеграції визначені транскордонні перевезення, управління активами доріг та вулиць, залізниця та авіація. Вважаємо, що набір пропонованих стовпів, не є повним. Автору варто було б врахувати і інші значущі стовпи, на яких може бути побудовано окремі види туризму в повоєнному відновленні галузі в Україні, зокрема, річкові та морські круїзи шляхом включення до Рамки річкового та морського транспорту.

5. У п. 3.2 на рис.3.2 автор практично не приділяє уваги питанню забезпечення безпеки туристів у моделі платформи повоєнного відновлення та управління розвитком туристичної індустрії України в умовах євроінтеграції, що є важливою складовою розвитку сфери туризму та гостинності з точки зору залучення іноземних туристів, особливо, в післявоєнний період.

Попри це зазначені зауваження не знижують загальної позитивної оцінки дисертації Григорчук Дарини Вікторівни, а носять суто дискусійний характер.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Григорчук Дарини Вікторівни «Управління розвитком туристичної індустрії України в умовах євроінтеграції» є одноосібно виконаною кваліфікаційною працею, що містить нове розв’язання конкретного

науково-практичного завдання, а за своїм змістом, теоретичним обґрунтуванням, новизною наукових результатів дисертація є самостійною, завершеною науковою працею, яка за назвою, метою та завданнями, об'єктом та предметом, структурою дослідження, представленими науковими розробками та якісними характеристиками повністю відповідають спеціальності 051 «Економіка».

Представлені наукові результати дисертаційної роботи, які пройшли експериментальну перевірку, прикладне впровадження, дозволяють дійти висновку, що дисертація Григорчук Дарини Вікторівни на тему «Управління розвитком туристичної індустрії України в умовах євроінтеграції» за своїм змістом, теоретичним обґрунтуванням, новизною наукових результатів є самостійною, завершеною науковою працею, яка за назвою, метою та завданнями, об'єктом та предметом, структурою дослідження, представленими науковими розробками відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження вимог до оформлення дисертацій» від 12.01.2017 р. № 40, а також вимогам викладеним у Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 №44, а її авторка Григорчук Дарина Вікторівна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка».

Офіційний опонент:

доцент кафедри міжнародних економічних відносин
ВНЗ «Національна академія управління»,
доктор економічних наук, доцент

Валерія КОСТИНЕЦЬ